

PEDAGOGIKA OLIY TA'LIM MUASSALARIDA TA'LIM SIFATINI YAXSHILASH MAQSADIDA RAQAMLI TA'LIM USULLARIDAN FOYDALANISH

Raxmonov Mirzoxidjon Shavkatovich

Andijon davlat pedagogik instituti, Informatika va aniq fanlar kafedrası

<https://doi.org/10.5281/zenodo.13912995>

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasalarida ta'limni rivojlantirishda innovatsion texnologiyalar foydalanish va uning ijobiy ta'sirlari bayon etilgan.

Аннотация. В данной статье описывается использование инновационных технологий и его положительное влияние на развитие образования в высших учебных заведениях.

Kalit so'zlar. Innovatsion ta'lim, ta'lim usullari, pedagogik innovatsiya, o'qitish usullari, aqliy xujum, rolly o'yin.

Ключевые слова. Инновационное образование, методы обучения, педагогические инновации, методы обучения, ментальная сосредоточенность, ролевая игра.

Xozirgi jadal rivojlanayotgan jamiyatda, davlat ko'plab mutaxassislar tayyorlashda eng faol buyurtmachi hisoblanadi. Shu bilan bir qatorda mavjud mutaxassislarni zamon sharoitiga mos shartlarda qayta tayyorlashga to'g'ri keladi. Shu sababli ta'lim tizimining pedagogik oliy ta'lim muassasalariga keng ko'lamli pedagogik innovatsiyalarni joriy qilish zaruriyati paydo bo'ladi.

Ta'lim jarayoniga o'qituvchilar tomonidan yangi innovatsion o'qitish usullaridan foydalanish quyidagi omillar tufayli yuzaga keladi:

- Pedagogik oliy ta'lim bitiruvlariga ijtimoiy jamiyat xayotiga mos aniq talablarni rivojlantirish. Ular faqatgina nazariy bilimlarga ega bo'libgina qolmay, balki ko'nikma va malakalarga murojaat qilmay, o'z kasbiy faoliyatlarida taxlil, sintez va loyihalash orqali optimal va noan'anaviy qarorlar qabul qilishi kerak;
- O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"¹ prezident qarorida belgilangan vazifalarni amalga oshirishning innovatsion rejimini shakllantirish;
- Xozirgi raqobatbardosh mehnat bozorining talabi, pedagogik oliy ta'lim bitiruvchilari ta'lim jarayonining o'zida kelajakdagi kasbiy ixtisosligini tanlash bo'yicha kasbiy kompetentsiyalarni o'rganish, shakllantirish, rivojlantirish va ongli qaror qabul qilishga motivatsiyalar uyg'otish;
- yangilangan pedagogik texnologiyalarni, jamiyatning xodimlarga qo'yayotgan talablari bilan bog'lanish usullari va uslublarini o'zlashtirishning ajralmasligi, ko'rsatilayotgan ta'lim xizmatlarini modernizatsiya qilish va ta'lim tashkilotlarining raqobatbardoshligi.

Kadrlar tayyorlashning turli innovatsion usullarini o'zlashtirish doirasida chet ellik hamkasblar tajribasini hisobga olgan xolda milliy ta'limning jaxon standartlarini O'zbekiston ta'lim va tarbiya tizimi bilan o'zaro bog'liqligi, mavjud kadryatlarga asoslanib, o'qitishning innovatsion usullaridan foydalanishga e'tibor qaratilmoqda.

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2017 йил 20 апрелдаги ПҚ-2909-сон қарори

"Pedagogik innovatsiya" tushunchasi ko'pgina olimlarning bir qancha ta'riflari bilan ochib berilgan, masalan, bu shunday innovatsion ta'lim texnologiyalari va dasturlariki, unda pedagog innovatsion faoliyati natijasi bo'lib, o'qitiladiganlar innovatsion g'oyalarini yaratuvchisi (generatsiya) hisoblanadi [2, 9-b.].

Pedagogik innovatsion texnologiyalarni ishlab chiqish bo'yicha mutaxassislar tajribali olim va o'qituvchilar bo'lib, ular orasida F. M Matmurodov, M. Kamoldinov, B. Vaxobjonov, M.B.Ortiqova, X.J.Xudoyqulov, K. Turg'unboev va boshqalar bor.

Raqamli o'qitish va o'qitish usullarining yagona tasnifi mavjud emasligini hisobga olib, ular faol o'qitish usullarini va doimiy ravishda rivojlanayotgan kompyuter texnologiyalaridan foydalanishni o'z ichiga oladi. Bugungi kunda ta'lim tizimida innovatsion texnologilarni qo'llash tobora ommalashib borayotganini ta'kidlamochim.

Bugungi kunda O'zbekiston ta'lim tizimi turli xil elektron ta'lim va masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanishga qaratilgan. Ta'lim jarayonida imkon qadar kerakli natijalarga erishish uchun o'qituvchilarning e'tibori innovatsion ta'limdan foydalanishga tobora ko'proq qaratilmoqda.

Bu yo'nalish turli usullar va texnologiyalardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Masalan, o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi to'g'ridan-to'g'ri muloqotga ega vebinar;

Internet ijtimoiy tarmoqlari (Twitter, Facebook, Telegramm, ...) yordamida ommaviy muhokamalar;

o'yinlar, an'anaviy o'qish va mazmun bilan tanishish;
interaktiv ustaxonada tajriba va boshqalar.

Bunday aralash integratsiya ta'limni ochiq, moslashuvchan uzluksiz jarayon sifatida ko'rishga imkon beradi. Shu bilan birga uzluksiz o'qishni (diskret emas) ta'minlaydi va bugungi talabalar tomonidan o'quv ma'lumotlarini "klip" idrokida qabul qilishga erishiladi.

Internet tizimining turli resurslaridan (yutube, google, masofaviy platformalar va boshqa.) foydalangan holda o'rganishning yangi usuli ham inovatsion pedagogik ta'lim hisoblanadi. Bu vizual shakldagi amaliy vosita bo'lib, fikrlash va ma'lumotni tizimlashtirish jarayonlarini qayd etish imkonini beradi. Maxsus xizmatlardan foydalanib, o'qituvchi kurs oxirida bilim yaratish vazifasini berishi mumkin va bu nafaqat ijodiy, balki talabaning intellektual salohiyatini ham eng foydali tarzda ochishga erishishi mumkin. aqliy hujum va o'ylab qaror qabul qilish jarayoni. Yoki vizual tarzda alohida mavzuni, blokni yoki intizomni tuzing va katta hajmdagi ma'lumotlarni yaxshiroq eslab qolish uchun kalit so'zlar, rasmlar, diagrammalardan foydalaning.

Faol o'qitish usullari-bu talabaning faoliyati tabiatda samarali, ijodiy va izlanuvchan bo'lgan usullar [3. 178-b.]. Bularga o'quv o'yinlari (rolli o'yinlar, ishbilarmonlik o'yinlari, o'yin bayoni), amaliy o'rganish usuli yoki muayyan o'quv vaziyatlarini tahlil qilish, muammolarni hal qilish, aqliy hujum (aqliy hujum), sinektika va boshqalar kiradi. Kompyuter texnologiyalarining doimiy rivojlanishi va ulardan foydalanish pedagogik texnologiyalarni ham, usullarni ham o'zgartirmoqda. Ushbu hodisa asosida universitetda talabaning o'zini o'zi rivojlantirish va mustaqil ishlashga bo'lgan motivatsiyasini oshirish va shu sababli kelajakdagi mutaxassislikni o'zlashtirish davrida uning ichki salohiyatini kengaytirish uchun sharoitlar yaratilmoqda.

Universitetlarda o'quv jarayonini tashkil etishda zamonaviy yondashuvlarning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda, mustaqil ravishda maqsadlar qo'yishni, kerakli ma'lumotlarni to'plashni, uni turli nuqtai nazardan tahlil qilishni, farazlar, xulosalar, xulosalar,

bilim olish jarayoni va uning natijalarini o'z-o'zini boshqarish. Bunga keys-study usulidan foydalanish aniq yordam beradi.

Ushbu usulning ustun g'oyasi o'zgaruvchilar to'plamini o'z ichiga olgan vaziyat bo'lib, ularni o'rganish, shu jumladan boshqa talabalar bilan munozarada va qarorni aytish kerak. Shunday qilib, hech qanday holatda bitta to'g'ri qarorning mavjudligi qabul qilinmaydi. Amaliy topshiriqlar yoki to'g'ridan-to'g'ri muhokamadagi kasbiy vaziyatlar ko'rinishidagi holatlar o'qituvchi va talaba o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning asosini tashkil qiladi. Ular quyidagi elementlarni o'z ichiga olishi mumkin: kelajakdagi kasbiy faoliyat bilan bevosita bog'liq bo'lgan taqlid holati; asosiy savol; qo'shimcha vazifa. Bu esa talabalarning loyiha faoliyatini shakllantirish yoki rivojlantirishga yordam beradi. Ish topshirig'ini bajarish bo'yicha aniq ko'rsatmalar beriladi.

Shunday qilib, yuqorida muhokama qilingan texnologiyalar va o'qitish usullari birinchi navbatda talabalarning faolligini oshirishga va ularni yuqori darajadagi mehnatga undashga qaratilgan. Ular amalda haqiqiy sharoitlarni taqlid qilishga imkon beradi va bu oxir-oqibat bo'lajak mutaxassislarni tayyorlash sifatini oshiradi. Atrofdagi sharoitlarni hisobga olgan holda darslar davomida ko'zlangan maqsadlarni maksimal darajada oshirish uchun o'qituvchi o'qitishning eng maqbul innovatsion usullarini tanlashi kerak.

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2017 yil 20 apreldagi PQ-2909-son qarori.
2. K. Turg'unboev, M. Ortiqova. Pedagogik innovatsiya asoslari (o'quv qo'llanma). Andijon 2011. 133 b.
3. Педагогика: большая современная энциклопедия / авт.-сост. Е. С. Рапацевия. Минск : Совр. слово, 2005. 720 с.
4. Педагогика : учебник для бакалавров / под ред. Л. П. Крившенко. М. : Проспект, 2015. 488 с.
5. Белякова Е. М., Прокопьев А. В. Инновационные методы обучения в образовании // Совр. проблемы науки и образования. 2015. № 2-1. URL: <http://science-education.ru/ru/article/view?id=18898> (дата обращения: 13.11.2023).
6. Innovating Pedagogy 2014: Open University Innovation Report 3 /M. Sharples, A. Adams, R. Ferguson, M. Gaved et al. Milton Keynes: The Open University. 37 p.